

UDK 347.7

Pravo na novčanu naknadu i druga prava nezaposlenih osoba

Božo Prelević, dipl. iur.

Propisi.hr

Zakonom o tržištu rada koji je stupio na snagu 1. siječnja 2019. objedinjena je materija starog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Zakona o poticanju zapošljavanja. U praksi najviše interesa u javnosti izazivaju prava nezaposlenih odnosno pravo nezaposlenih na novčanu naknadu. Autor u članku daje analizu novih zakonskih odredbi koje se odnose upravo na pravo nezaposlenih na novčanu naknadu.

1. Uvod

Od 1. siječnja 2019. na snazi je Zakon o tržištu rada¹ (u nastavku teksta: Zakon). Ovim Zakonom se uređuje tržište rada kroz posredovanje pri zapošljavanju, profesionalno usmjeravanje, obrazovanje u cilju povećanja zapošljivosti radne snage, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, mjere aktivne politike zapošljavanja, ostale aktivnosti u cilju poticanja prostorne i profesionalne pokretljivosti radne snage, novog zapošljavanja i samozapošljavanja, zapošljavanje na privremenim odnosno povremenim poslovima u poljoprivredi te ustroj, upravljanje i obavljanje djelatnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (u nastavku teksta: HZZ)². Odredbe Zakona ne primjenjuju se na posredovanje pri zapošljavanju pomoraca koje je uređeno posebnim propisima, osim ako su korisnici novčane naknade sukladno Zakonu.

Donošenjem Zakona prestao je važiti Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti³ (u nastavku teksta: stari Zakon). Osim toga Zakonom je uređeno i područje ostvarivanja prava na novčanu pomoć osiguranika produženog mirovinskog osiguranja temeljem ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove, stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa te zapošljavanje sezonskih radnika na privremenim, odnosno povremenim poslovima u poljoprivredi, područja koja su do sada bila uređena Zakonom o poticanju zapošljavanja⁴ (u nastavku teksta: ZPZ), koji je prestao važiti.

2. Obavljanje djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem

Djelatnosti navedene u čl. 1. Zakona⁵ (u nastavku teksta: djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem) obavljaju se za nezaposlene osobe i ostale tražitelje zaposlenja, poslodavce i druge osobe koje traže informacije i savjete o uvjetima i mogućnostima zapošljavanja i razvoja karijere. Djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem obavlja HZZ sukladno Zakonu i drugim propisima. Navedene djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti, mogu obavljati i pravne osobe kao trgovačka društva i fizičke osobe kao samostalnu djelatnost.

ističemo...

Strana fizička i pravna osoba sa sjedištem u drugoj državi ugovornici Europskog gospodarskog prostora koja u toj državi obavlja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem, može u Republici Hrvatskoj privremeno, ili povremeno obavljati one poslove koje je prema propisima države u kojoj ima sjedište ovlaštena obavljati, nakon što o tome obavijesti ministarstvo nadležno za rad u pisanom, ili elektroničkom obliku⁶.

Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem uz iste mogu obavljati djelatnosti istraživanja tržišta i ispitivanja javnog mnijenja, djelatnosti savjetovanja u vezi s upravljanjem te djelatnost ustupanja radnika korisnicima za privremeno obavljanje

1 Nar. nov., br. 118/18 od 27. prosinca 2019.

2 Čl. 1. Zakona.

3 Nar. nov., br. 16/17 od 22. veljače 2017.

4 Nar. nov., br. 57/12, 120/12, 16/17 i 118/18 koji je prestao važiti.

5 Vidjeti pod 1.

6 Čl. 4. st. 3. Zakona.

poslova⁷ sukladno odredbama Zakona o radu⁸ (u nastavku teksta: ZR).

ističemo...

Srednjoškolske ustanove mogu obavljati poslove posredovanja za povremeni rad svojih redovitih učenika u zemlji, a iznimno i za redovite učenike drugih srednjoškolskih ustanova sa sjedištem u istoj županiji, na temelju pisanog sporazuma koji su dužne dostaviti ministarstvu nadležnom za rad.

Pravne osobe kao trgovačka društva i fizičke osobe koji obavljaju djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti te strana fizička i pravna osoba sa sjedištem u drugoj državi EGP koja u RH obavlja djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem, obavljaju djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem za tražitelje zaposlenja bez naknade te djeluju nepristrano u odnosu na tražitelje zaposlenja i poslodavce. Pravne osobe kao trgovačka društva i fizičke osobe koji obavljaju djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti i srednjoškolske ustanove koje obavljaju poslove posredovanja za povremeni rad učenika, dužne su prije početka obavljanja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem odnosno poslova posredovanja za povremeni rad redovitih učenika upisati se u odgovarajuću evidenciju ministarstva nadležnog za rad. Prijava u ovu evidenciju podnosi se ministarstvu nadležnom za rad u pisanom, ili elektroničkom obliku, uz dokaz o registraciji prema posebnom propisu. O navedenoj prijavi u evidenciju ministarstvo nadležno za rad izdaje potvrdu koja sadrži broj pod kojim je pravna osoba kao trgovačko društvo i fizička osoba koja obavlja djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti i srednjoškolska ustanova koja obavlja poslove posredovanja za povremeni rad učenika upisana te datum upisa u evidenciju. Navedeni subjekti dužni su u pravnom prometu, u poslovnim ispravama, na svakom dopisu i oglasu navesti broj pod kojim su upisane u evidenciju ministarstva nadležnog za rad.

Osim toga pravne osobe kao trgovačko društvo i fizičke osobe koja obavlja djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti dužne su ministarstvu nadležnom za rad dostavljati statističke podatke o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem. Način obavljanja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem odnosno poslova posredovanja za povremeni rad redovitih učenika te sadržaj, način i rokove dostavljanja statističkih podataka bit će propisan posebnim pravilnikom koji će donijeti ministar nadležan za rad.

2.1. Posredovanje pri zapošljavanju u inozemstvu

Sukladno čl. 5. Zakona, u slučaju kada strana fizička i pravna osoba sa sjedištem u drugoj državi EGP koja u RH obavlja djelatnosti u vezi sa zapošljavanjem, obavljaju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju u inozemstvu, dužne su ih obavljati u suradnji s nadležnim tijelima pojedinih zemalja. U postupku posredovanja pri zapošljavanju u inozemstvu navedene pravne i fizičke osobe dužne su obavijestiti osobe za koje posreduju o uvjetima života i rada, pravima i

obvezama po osnovi rada i drugim bitnim elementima zakonitosti rada i radnim uvjetima.

ističemo...

Navedene strane pravne i fizičke osobe snose odgovornost prema osobama za koje su posredovale u inozemstvu za zakonitost njihova zapošljavanja i rada sukladno zakonodavstvu zemlje u koju posreduju te snose troškove prijevremenog povratka osobe za koju su posredovale ako je isti uzrokovan nezakonitim zapošljavanjem ili radom, a odgovaraju i za eventualnu štetu koju bi osoba mogla pretrpjeti zbog pogrešnih informacija o bitnim elementima uvjeta života i rada.

Ovi subjekti dužni su pružiti osobama za koje su posredovale u inozemstvu svu potrebnu pomoć u ostvarivanju njihovih prava po osnovi rada nakon povratka s rada u inozemstvu.

2.2. Obvezno osiguranje za slučaj nezaposlenosti

ističemo...

Za slučaj nezaposlenosti obvezno su osigurani svi radnici u radnom odnosu i s njima, prema posebnim propisima, izjednačene osobe, kao i osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost i po toj osnovi su obvezno osigurane prema propisima o mirovinskom osiguranju⁹.

Osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost i po toj osnovi su obvezno osigurane prema propisima o mirovinskom osiguranju (Zakon o mirovinskom osiguranju)¹⁰ su:

- obrtnici i trgovci pojedinci, upisani u odgovarajući registar;
- osobe koje sukladno posebnim propisima samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost kao što su odvjetnici, privatni zdravstveni radnici, umjetnici, novinari, odgajatelji, lektori, prevoditelji, primalje i dr.;
- vrhunski sportaši;
- osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak, ili poreza na dobit;
- osobe koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja, ili registracije, ali imaju obilježje samostalnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izvora dohotka, ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak, ili poreza na dobit, kada nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad i korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti;
- osobe koje obavljaju domaću radinost i sporedno zanimanje, kada nisu osigurane po drugoj osnovi i nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad i korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti;

⁷ O privremenom ustupanju radnika vidjeti stručni članak autora Prelević, Božo, „Privremeno ustupanje radnika putem agencija za privremeno zapošljavanje“, RiPup br. 4/2019, str. 166.

⁸ Nar. nov., br. 93/14 i 127/17.

⁹ Čl. 6. st. 1. Zakona.

¹⁰ Nar. nov., br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18-Odluka Ustavnog suda RH, 62/18 i 115/18.

- osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino, ili glavno zanimanje, a upisane su u odgovarajući upisnik u svojstvu nositelja, ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, kada nisu osigurani po drugoj osnovi, nisu korisnici mirovine, ili nisu na redovitom školovanju;
- osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost i upisane se u Upisnik poljoprivrednika, a obvezno su osigurane na osobni zahtjev;
- članovi uprave i izvršni direktori trgovačkih društava, likvidatori i upravitelji zadruga;
- hrvatski državljani zaposleni u inozemstvu kod međunarodnih organizacija i stranih poslodavca, kada nisu obvezno osigurani prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju i uredbe EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti;
- hrvatski državljani zaposleni na teritoriju RH kod poslodavca sa sjedištem u inozemstvu, koji nemaju registriranu podružnicu u RH, kada nisu obvezno osigurani prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju ili kada nisu obvezno osigurani prema uredbama EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i;
- roditelj njegovatelj, njegovatelj djeteta s teškoćama u razvoju i njegovatelj osobe s invaliditetom.

Osiguranje za navedene osobe provodi se na načelu solidarnosti¹¹.

3. Prava koja se ostvaruju temeljem Zakona

Prava koja se ostvaruju temeljem Zakona su¹²:

- novčana naknada temeljem osiguranja za slučaj nezaposlenosti;
- mirovinsko osiguranje temeljem osiguranja za slučaj nezaposlenosti;
- novčana pomoć i naknada troškova prijevoza za vrijeme obrazovanja i osposobljavanja na radnom mjestu;
- jednokratna novčana pomoć i naknada putnih i selidbenih troškova;
- novčana pomoć osobe uključene na stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa i;
- novčana pomoć osobe osigurane na produženo mirovinsko osiguranje temeljem ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove.

ističemo...

Sukladno čl. 8. Zakona, državljani država članica EU, EGP i državljani Švicarske Konfederacije i članovi njihovih obitelji u pravima i dužnostima utvrđenim Zakonom izjednačeni su s hrvatskim državljanima.

4. Vođenje evidencije nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja

4.1. Nezaposlena osoba

Sukladno čl. 10. st. 1. Zakona, nezaposlenom osobom u smislu Zakona smatra se osoba sposobna, ili djelomično sposobna za rad,

u dobi od 15 do 65 godina, koja nije u radnom odnosu odnosno koja ne obavlja samostalnu djelatnost, aktivno traži posao i raspoloživa je za rad te ako:

- ne ostvari mjesečni primitak od pružanja usluga prema posebnim propisima, ili ne ostvari mjesečni primitak odnosno drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak s obzirom na podatak o uplaćenim doprinosima za obvezna osiguranja dobivenim od Središnjeg registra osiguranika, a koji je veći od prosječne isplaćene novčane naknade u prethodnoj kalendarskoj godini;
- nema registrirano trgovačko društvo, ili drugu pravnu osobu odnosno nema više od 25 % udjela u trgovačkom društvu, ili drugoj pravnoj osobi;
- nije član zadruge, ili upravitelj zadruge;
- nije predsjednik, član uprave, izvršni direktor trgovačkog društva, ili likvidator;
- nema registrirani obrt, slobodno zanimanje, ili djelatnost poljoprivrede i šumarstva;
- ne obavlja domaću radinost, ili sporedno zanimanje prema posebnom propisu;
- nije osigurana kao poljoprivrednik po propisima o mirovinskom osiguranju;
- nije zaposlena prema posebnim propisima;
- nije korisnik mirovine, osim korisnika mirovine koji ostvari pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad odnosno korisnika mirovine koji ostvari pravo na invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti i korisnika obiteljske mirovine kojemu se ta mirovina ne isplaćuje;
- ne ispunjava uvjete za starosnu mirovinu;
- nije osigurana na produženo mirovinsko osiguranje temeljem ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove;
- nije uključena u program socijalnog uključivanja na temelju nalaza i mišljenja centra za profesionalnu rehabilitaciju o privremenoj nezapošljivosti, ili;
- nije redoviti učenik, ili student.

O navednim podacima nezaposlena osoba potpisuje izjavu prilikom prijave u evidenciju nezaposlenih osoba.

4.2. Aktivno traženje posla

U smislu navedene definicije nezaposlene osobe iz čl. 10. Zakona¹³, sukladno čl. 11. st. 1. Zakona, smatra se da nezaposlena osoba aktivno traži posao ako:

- provodi aktivnosti radi utvrđivanja profesionalnog plana traženja posla odnosno sporazuma za uključivanje na tržište rada iz čl. 24. Zakona;
- se pridržava aktivnosti utvrđenih profesionalnim planom odnosno sporazumom za uključivanje na tržište rada iz čl. 24. Zakona i
- podnosi molbe poslodavcima, ili daje oglase i javlja se na oglase i natječaje.

Smatra se da je nezaposlena osoba raspoloživa za rad ako se odati na svaki poziv HZZ-a radi pripreme za zapošljavanje i zaposlenja. Ministar nadležan za rad utvrdit će pravilnikom način provođenja navedenih aktivnosti.

¹¹ Čl. 6. st. 3. Zakona.

¹² Čl. 7. Zakona.

¹³ Vidjeti pod 4.1.

4.3. Prijava i evidentiranje nezaposlene osobe

Evidenciju nezaposlenih osoba vodi HZZ temeljem prijave nezaposlene osobe¹⁴.

ističemo...

Nezaposlena osoba prijavljuje se i evidentira u HZZ-u prema mjestu prebivališta odnosno boravišta.

HZZ-u se, radi savjetovanja i informiranja s ciljem razvoja upravljanja karijerom i posredovanja, mogu prijaviti i ostali tražitelji zaposlenja koji se ne smatraju nezaposlenim osobama iz čl. 10. Zakona¹⁵. Sukladno čl. 16. Zakona, podatke o nezaposlenim osobama i ostalim tražiteljima zaposlenja vodi HZZ na propisanim obrascima i u elektroničkom obliku.

4.3.1. Prestanak vođenja u evidenciji

Sukladno čl. 18. Zakona, HZZ prestaje voditi ostalog tražitelja zaposlenja u evidenciji ako se ta osoba:

- ne javi HZZ-u u roku od šest mjeseci od zadnje prijave, ili;
- odjavi s evidencije.

4.3.2. Ponovna prijava nezaposlene osobe u evidenciji

Osobe koje je HZZ prestao voditi u evidenciji kao nezaposlene osobe mogu se ponovno, nakon isteka određenog roka od dana prestanka vođenja u evidenciji, prijaviti u evidenciju kao nezaposlene osobe, i to¹⁶:

- osobe iz čl. 17. st. 1. t. 2. Zakona, nakon proteka onoliko mjeseci koliko iznosi kvocijent koji se dobije dijeljenjem ukupno ostvarenog primitka odnosno dohotka s iznosom prosječne isplaćene novčane naknade u prethodnoj kalendarskoj godini¹⁷ - ove osobe vode se, uz njihovu suglasnost, u evidenciji HZZ-a kao ostali tražitelji zaposlenja, po dobivanju obavijesti od nadležnog tijela o ostvarenom primitku odnosno dohotku;
- osobe iz čl. 17. st. 1. t. 3. i 21. Zakona i osobe iz čl. 17. st. 2. i 4. Zakona, nakon 6 mjeseci i;
- osobe iz čl. 17. st. 1. t. 22. Zakona, nakon 3 mjeseca. Osobe koje je HZZ prestao voditi u evidenciji kao nezaposlene osobe, temeljem čl. 17. st. 1. t. 1., 4.-10., 12., 14.-19., 23. i 24. Zakona, mogu se ponovno prijaviti u evidenciju HZZ-a kao nezaposlene osobe po prestanku okolnosti koje su dovele do prestanka vođenja u evidenciji.

ističemo...

Osoba koja je dala neistinite podatke u izvaji iz čl. 10. st. 2. Zakona¹⁸ ne može se prijaviti u evidenciju HZZ-a kao nezaposlena osoba u roku od šest mjeseci od dana saznanja za neistinite podatke¹⁹.

Ministar nadležan za rad propisat će pravilnikom način prijavljivanja i vođenje evidencija za nezaposlene osobe, ostale tražitelje

14 Čl. 9. Zakona.

15 Vidjeti pod 4.1.

16 Čl. 19. st. 1. Zakona.

17 Vidjeti pod 4.6.

18 Vidjeti pod 4.1.

19 Čl. 19. st. 4. Zakona.

zaposlenja i druge osobe koje koriste usluge HZZ-a za koje Zakonom nije drukčije određeno.²⁰

4.4. Prijava azilanta i stranca pod supsidijarnom odnosno privremenom zaštitom

ističemo...

HZZ-u se može prijaviti azilant i stranac pod supsidijarnom odnosno privremenom zaštitom u RH, kao i članovi njihove obitelji, koji su u pravima i dužnostima utvrđenim Zakonom izjednačeni s hrvatskim državljanima²⁰.

Iznimno se HZZ-u može prijaviti i tražitelj međunarodne zaštite i članovi njegove obitelji ako ministarstvo nadležno za unutarnje poslove nije donijelo odluku o zahtjevu za međunarodnu zaštitu u zakonom propisanom roku, a tražitelj svojim postupanjem nije utjecao na razloge nedonošenja odluke. Navedene osobe prijavljuju se i evidentiraju u HZZ-u prema mjestu boravka, odnosno adresi stanovanja.

Azilant i stranac pod supsidijarnom odnosno privremenom zaštitom u RH, kao i članovi njihove obitelji prestaju se voditi u evidenciji HZZ-a po prestanku azila, supsidijarne odnosno privremene zaštite ako prije toga ne nastupe drugi razlozi za prestanak vođenja u evidenciji nezaposlenih osoba. Tražitelj međunarodne zaštite i član njegove obitelji prestaje se voditi u evidenciji HZZ-a kada ministarstvo nadležno za unutarnje poslove odbije zahtjev za međunarodnu zaštitu, ako prije toga ne nastupe drugi razlozi za prestanak vođenja u evidenciji nezaposlenih osoba. HZZ-u se može prijaviti državljanin treće zemlje koji može raditi u RH bez dozvole za boravak i rad sukladno posebnim propisima, a koji ispunjava uvjete iz čl. 10. Zakona²¹.

4.5. Prijava nezaposlene osobe stranca

ističemo...

HZZ-u se, radi ostvarivanja prava na novčanu naknadu iz čl. 7. st. 1. t. 1. Zakona²², može prijaviti nezaposlena osoba stranac kojem je prestao radni odnos u RH bez njegove krivnje, ili pristanka ako ima odobren privremeni boravak u RH.

Nezaposlena osoba stranac prijavljuje se prema mjestu odobrenoga privremenog boravka. Po iskorištenosti novčane naknade iz čl. 7. st. 1. t. 1. Zakona odnosno po isteku privremenog boravka nezaposlena osoba stranac prestaje se voditi u evidenciji HZZ-a²³.

4.6. Prestanak vođenja osobe kao nezaposlene u evidenciji

HZZ prestaje voditi osobu kao nezaposlenu u evidenciji ako ta osoba²⁴:

- zasnuje radni odnos;
- ostvari mjesečni primitak od pružanja usluga prema posebnim propisima, ili ostvari mjesečni primitak odnosno drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak s obzirom na podatak o uplaćenim doprinosima za obvezna osiguranja

20 Čl. 14. st. 1. Zakona.

21 Vidjeti pod 4.1.

22 Vidjeti pod 3.

23 Čl. 15. st. 3. Zakona.

24 Čl. 17. st. 1. Zakona.

dobivenim od Središnjeg registra osiguranika, a koji je veći od prosječne isplaćene novčane naknade u prethodnoj kalendarskoj godini;

- obavlja posao bez potvrde, ugovora odnosno rješenja temeljem kojeg radi;
- registrira trgovačko društvo, ili drugu pravnu osobu odnosno stekne više od 25 % udjela u trgovačkom društvu, ili drugoj pravnoj osobi;
- postane član zadruge, ili upravitelj zadruge;
- postane predsjednik uprave, član uprave, izvršni direktor trgovačkog društva, ili likvidator;
- registrira obrt, slobodno zanimanje, ili djelatnost poljoprivrede i šumarstva;
- obavlja domaću radinost, ili sporedno zanimanje prema posebnom propisu;
- postane poljoprivredni osiguranik po propisima o mirovinskom osiguranju;
- zaposli se prema posebnim propisima;
- ispunji uvjete za starosnu mirovinu, ostvari prijevremenu starosnu mirovinu, ostvari starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika, ostvari obiteljsku mirovinu koja joj se isplaćuje, ili ostvari invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad odnosno invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti;
- uključi se u program socijalnog uključivanja na temelju nalaza i mišljenja centra za profesionalnu rehabilitaciju o privremenoj nezapošljivosti;
- ima utvrđenu opću nesposobnost za rad odnosno potpuni gubitak radne sposobnosti prema propisima o mirovinskom osiguranju;
- obavlja stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa;
- ostvari prava na roditeljsku, roditeljsku, posvojiteljsku ili skrbničku poštedu od rada odnosno roditeljsku, roditeljsku, posvojiteljsku, ili skrbničku brigu o novorođenom djetetu po posebnom propisu;
- postane redoviti učenik, ili student;
- nastupi na dragovoljno vojno osposobljavanje, ili se uključi u program obrazovanja odraslih za zanimanje policajac;
- bude pritvorena, ili joj bude određen istražni zatvor;
- nastupi na izdržavanje kazne zatvora;
- navršio 65 godina života;
- odbije se uključiti u obrazovni program, ili ga bez opravdanog razloga prekine odnosno ne završi obrazovni program koji je sukladan njezinim procijenjenim osobnim i profesionalnim sposobnostima organizirao odnosno troškove snosio HZZ radi povećanja njezine mogućnosti zapošljavanja;
- ne ispunjava uvjete o aktivnom traženju posla i raspoloživosti za rad te ne obavlja aktivnosti u dinamici utvrđenoj u profesionalnom planu;
- postane osiguranik produženog mirovinskog osiguranja temeljem ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove;
- se odjavi s evidencije, ili;
- u potpisanoj izjavi iz čl. 10. st. 2. Zakona navede neistinite podatke²⁵.

HZZ prestaje voditi osobu kao nezaposlenu u evidenciji ako ta osoba ne prihvati ponudena zaposlenja u okviru stečene razine kvalifikacije i radnog iskustva do utvrđivanja profesionalnog plana

iz čl. 24. Zakona, a nakon toga ponudena zaposlenja iz utvrđenoga profesionalnog plana i sporazuma za uključivanje na tržište rada, ili ako svojim postupanjem uzrokuje odbijanje zaposlenja od strane poslodavca, osim ako odbije zaposlenje zbog razloga što poslodavac redovito ne ispunjava obveze prema radnicima:

- u mjestu prebivališta, ili boravišta;
- izvan mjesta prebivališta, ili boravišta udaljenom do 50 km od mjesta rada, pod uvjetom da poslodavac snosi troškove putovanja sredstvima javnog prijevoza, ili organizira prijevoz na posao i s posla, ili;
- izvan mjesta prebivališta, ili boravišta bez obzira na udaljenost od mjesta rada, pod uvjetom da je osiguran odgovarajući smještaj – navedene odredbe ne odnose se na trudnicu, jednog od roditelja s djetetom do osme godine života, jednog od roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju prema posebnom propisu ako je drugi roditelj zaposlen, jednog od roditelja s troje i više malodobne djece ako je drugi roditelj zaposlen, roditelja koji samostalno skrbi o djetetu do 15 godine života, osim ako dade pisanu izjavu da prihvaća posao.

ističemo...

Iznimno od navedenog HZZ će nezaposlenu osobu koja se vodi u evidenciji HZZ-a duže od 12 mjeseci prestati voditi kao nezaposlenu ako ta osoba ne prihvati ponudeno zaposlenje koje odgovara njezinim procijenjenim osobnim i profesionalnim sposobnostima.

Ministar nadležan za rad pravilnikom će propisati što se smatra odgovarajućim smještajem u smislu navedenih odredbi.

5. Posredovanje pri zapošljavanju

ističemo...

Sukladno čl. 27. Zakona, posredovanje pri zapošljavanju je skup aktivnosti koji obuhvaća stručni odabir i profesionalnu selekciju nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja iz evidencije HZZ-a, prema njihovim osobnim i profesionalnim sposobnostima te utvrđenim zahtjevima poslodavaca.

Posredovanje pri zapošljavanju obuhvaća stručni odabir nezaposlenih i drugih osoba čije stručne i druge radne sposobnosti najbolje odgovaraju zahtjevima poslodavca. Stručni odabir obuhvaća odgovarajuće metode i tehnike koje uzimaju u obzir zahtjeve i uvjete određenog posla, potrebna znanja, vještine, iskustvo i sposobnosti osoba za koje se posreduje te njihove osobne uvjete.

Stručni odabir može uključivati i upućivanje nezaposlenih i drugih osoba na ispitivanje njihovih psihofizičkih sposobnosti, sklonosti i zdravstvenog stanja. Profesionalna selekcija jest stručni postupak odabira nezaposlene osobe za određeno radno mjesto odnosno za obrazovanje u kojemu se odabiru oni koji najbolje udovoljavaju postavljenim zahtjevima. Profesionalna selekcija može uključivati ispitivanje sposobnosti, karakteristika osobnosti, interesa, motivacije, a po potrebi zdravstvenog stanja i specifičnih znanja. U posredovanju pri zapošljavanju HZZ djeluje nepristrano u odnosu na nezaposlene osobe i poslodavce. Posredovanje pri zapošljavanju HZZ obavlja bez naknade. Troškove nastale na temelju posebnih

²⁵ Vidjeti pod 4.1.

zahtjeva poslodavca i troškove posredovanja u inozemstvu HZZ-u nadoknađuje poslodavac²⁶.

Poslove posredovanja pri zapošljavanju HZZ obavlja na osnovi evidencije nezaposlenih i ostalih tražitelja zaposlenja te na osnovi procjene potrebnih znanja, vještina i sposobnosti za rad na određenim poslovima u neposrednoj suradnji s poslodavcem. Sukladno čl. 31. Zakona, poslove međunarodnog posredovanja pri zapošljavanju HZZ obavlja u suradnji s nadležnim tijelima pojedinih zemalja.

U postupku posredovanja pri zapošljavanju u inozemstvu HZZ će izvješćivati radnike o uvjetima života i rada, pravima iz rada i posebnim obvezama te im pružati pomoć u ostvarivanju prava po osnovi rada nakon povratka s rada u inozemstvu. Posredovanje pri zapošljavanju, savjetovanje i pružanje informacija vezanih uz radnu mobilnost na jedinstvenom tržištu EU, EGP-a i Švicarske Konfederacije HZZ obavlja putem mreže EURES.

ističemo...

Poslodavac može potrebu za radnikom dostaviti HZZ-u osobno, poštom, elektroničkim putem, ili na drugi način²⁷.

Prijavu potrebe za radnikom poslodavac će dostaviti HZZ-u na za to propisanom obrascu ako je zakonom propisana obveza popunjavanja slobodnoga radnog mjesta putem javnog natječaja i oglasa. U dogovoru s poslodavcem HZZ će potrebu za radnikom objaviti u svojim sredstvima informiranja. HZZ će u roku od tri radna dana od dana primitka potrebe za radnikom izvijestiti poslodavca o mjerama koje HZZ može poduzeti, ili poduzima radi traženja potrebnih radnika.

6. Pravo nezaposlene osobe na novčanu naknadu

ističemo...

Pravo na novčanu naknadu stječe nezaposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa odnosno prestanka obavljanja samostalne djelatnosti ima najmanje devet mjeseci rada u posljednja 24 mjeseca²⁸.

Pri tome se vremenom provedenom na radu smatra:

- vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno temeljem radnog odnosa u RH i vrijeme u kojem je radnik bio privremeno nesposoban za rad odnosno na roditeljskom, posvojiteljskom ili skrbničkom dopustu nakon prestanka radnog odnosa odnosno službe, ako je za to vrijeme primao naknadu plaće prema posebnim propisima i;
- vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno temeljem obavljanja samostalne djelatnosti u RH, pod uvjetom da su uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja i vrijeme u kojem je mirovala obveza doprinosa prema propisu kojim se uređuju doprinosi za obveza osiguranja – pri tome se prestanak obavljanja samostalne djelatnosti utvrđuje temeljem uvida u odgovarajući registar iz kojega mora biti brisana osoba koja je obavljala samostalnu djelatnost.

6.1. Stjecanje prava na novčanu naknadu

Sukladno čl. 47. st. 1. Zakona, pravo na novčanu naknadu stječe nezaposlena osoba:

- kojoj je prestao radni odnos, ako se prijavi HZZ-u i podnese zahtjev u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, prestanka privremene nesposobnosti za rad odnosno roditeljskog, roditeljskog, posvojiteljskog ili skrbničkog dopusta nakon prestanka radnog odnosa ili;
- koja je prestala obavljati samostalnu djelatnost, ako se prijavi HZZ-u i podnese zahtjev u roku od 30 dana od dana prestanka obavljanja samostalne djelatnosti, prestanka privremene nesposobnosti za rad odnosno roditeljskog, posvojiteljskog ili skrbničkog dopusta nakon prestanka obavljanja samostalne djelatnosti.

Nezaposlena osoba koja zbog opravdanog razloga propusti rok za prijavu od 30 dana, može se prijaviti i podnijeti zahtjev HZZ-u u roku od osam dana od dana prestanka razloga koji je prouzročio propuštanje roka, a najkasnije 60 dana od propuštanja roka. Iznimno od navedenih odredbi, nezaposlena osoba kojoj je radni odnos prestao temeljem odluke nadležnog suda stječe pravo na novčanu naknadu ako se prijavi HZZ-u i podnese zahtjev u roku od 60 dana od dana njene pravomoćnosti.

Nezaposlenoj osobi koja podnese zahtjev za novčanu naknadu u navedenom roku iz čl. 47. st. 1. Zakona novčana naknada pripada²⁹:

- od prvog dana po prestanku radnog odnosa, prestanka privremene nesposobnosti za rad odnosno roditeljskog, roditeljskog, posvojiteljskog ili skrbničkog dopusta nakon prestanka radnog odnosa, ili;
- od prvog dana po prestanku obavljanja samostalne djelatnosti, prestanka privremene nesposobnosti za rad odnosno roditeljskog, roditeljskog, posvojiteljskog ili skrbničkog dopusta nakon prestanka obavljanja samostalne djelatnosti.

U slučaju da nezaposlena osoba podnese zahtjev u navedenim rokovima iz čl. 47. st. 2., ili 3. Zakona, novčana naknada pripada od dana podnošenja zahtjeva.

6.2. Tko nema pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti?

6.2.1. Način prestanka radnog odnosa

Sukladno čl. 48. st. 1. Zakona, pravo na novčanu naknadu nema nezaposlena osoba kojoj je radni odnos prestao:

- zbog toga što je otkazala radni odnos odnosno službu, osim u slučaju izvanrednog otkaza ugovora o radu uzrokovanog ponašanjem poslodavca;
- pisanim sporazumom o prestanku radnog odnosa odnosno službe;
- sudskom nagodbom kojom je utvrđen prestanak radnog odnosa;
- zbog toga što nije zadovoljila na probnom radu, ili nije zadovoljila tijekom pripravničkog odnosno vježbeničkog staža odnosno nije u propisanom roku položila stručni ispit koji je posebnim propisom utvrđen kao uvjet za nastavak rada;
- redovnim otkazom uvjetovanim skrivenim ponašanjem radnika, ili izvanrednim otkazom zbog teške povrede radne obveze odnosno službene dužnosti, ili prestankom službe po sili zakona zbog razloga uvjetovanih ponašanjem službenika, ili;
- zbog izdržavanja kazne zatvora duže od 3 mjeseca.

²⁶ Čl. 29. st. 2. Zakona.

²⁷ Čl. 32. st. 1. Zakona.

²⁸ Čl. 46. st. 1. Zakona.

²⁹ Čl. 56. Zakona.

ističemo...

Pravo na novčanu naknadu ne stječe nezaposlena osoba prema čl. 46. st. 1. Zakona kojoj bi to pravo pripadalo po prestanku radnog odnosa odnosno službe ako je taj radni odnos trajao kraće od 3 mjeseca, a prethodni radni odnos odnosno služba prestala na način utvrđen u navedenoj odredbi čl. 48. st. 1. Zakona odnosno ako prethodna samostalna djelatnost nije prestala zbog razloga navedenih u čl. 50. st. 2. Zakona³⁰.

Pravo na novčanu naknadu ne stječe ni nezaposlena osoba prema čl. 46. st. 1. Zakona kojoj bi to pravo pripadalo po prestanku obavljanja samostalne djelatnosti ako je ta samostalna djelatnost trajala kraće od 3 mjeseca, a prethodna nije prestala zbog razloga navedenih u čl. 50. st. 2. Zakona odnosno ako je prethodni radni odnos odnosno služba prestala na način utvrđen u navedenoj odredbi čl. 48. st. 1. Zakona.

6.2.2. Iznimka kod sporazuma o prestanku ugovora o radu

Sukladno čl. 49. Zakona, nezaposlenoj osobi kojoj je prestao radni odnos odnosno služba pisanim sporazumom iznimno pripada pravo na novčanu naknadu ako je sporazum o prestanku radnog odnosa odnosno službe sklopljen:

- zbog premještanja bračnog druga odnosno izvanbračnog druga, ili životnog partnera u drugo mjesto prebivališta sukladno posebnim propisima;
- zbog promjene mjesta prebivališta zbog zdravstvenih razloga, temeljem mišljenja zdravstvene ustanove koju određuje ministar nadležan za zdravstvo, ili;
- na prijedlog poslodavca, a u slučaju kolektivnog zbrinjavanja viška radnika prema odredbama ZR-a.

6.2.3. Prestanak obavljanja samostalne djelatnosti bez opravdanih razloga**ističemo...**

Pravo na novčanu naknadu nema nezaposlena osoba koja je prestala obavljati samostalnu djelatnost bez opravdanih razloga³¹.

Opravdanim razlozima pri tome se smatraju:

- insolventnost odnosno nelikvidnost prema propisima o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi³²;
- zaključenje stečajnog postupka;
- poslovanje s gubitkom;
- gubitak poslovnog prostora;
- gubitak povlastice odnosno dozvole za obavljanje djelatnosti propisane posebnim propisom;
- bolest osobe osigurane u slučaju nezaposlenosti;
- gubitak poslovnog partnera;
- ozbiljna šteta na imovini osobe osigurane u slučaju nezaposlenosti;
- prirodna katastrofa i katastrofa uzrokovana višom silom i;
- drugi razlozi za koje osoba dokaže da su opravdani.

30 Čl. 48. st. 2. Zakona.

31 Čl. 50. st. 1. Zakona.

32 Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (Nar. nov., br. 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15- Stečajni zakon i 78/15-Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima).

Pri tome se insolventnost odnosno nelikvidnost prema propisima o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi utvrđuje temeljem potvrde Financijske agencije iz Očevidnika redoslijeda osnova za plaćanje o evidentiranim neizvršenim osnovama za plaćanje u razdoblju duljem od 60 dana odnosno temeljem izjave o vrijednosti imovine koja ne pokriva postojeće obveze. S druge strane, nelikvidnost se utvrđuje temeljem izjave osobe o kašnjenju više od 60 dana s ispunjenjem novčanih obveza vjerovnicima, a čija visina u ukupnom iznosu čini više od 20 % od iznosa obveza objavljenih u godišnjem izvješću za proteklu financijsku godinu odnosno na temelju JOPPD obrasca s podacima o kašnjenju više od 30 dana s isplatom plaće za radnike u visini ugovorene plaće te plaćanjem pripadajućih poreza i doprinosa koji se moraju obračunati i uplatiti zajedno s plaćom.

Zaključenje stečajnog postupka utvrđuje se temeljem pravomoćnog rješenja nadležnog suda o zaključenju stečajnog postupka. Poslovanje s gubitkom utvrđuje se temeljem izvotka iz poslovnih knjiga. Gubitak poslovnog prostora utvrđuje se temeljem odluke o prestanku zakupa odnosno pisanog raskida ugovora o zakupu.

Nadalje, gubitak povlastice odnosno dozvole za obavljanje djelatnosti propisane posebnim propisom utvrđuje se temeljem odluke nadležnog tijela o neizdavanju odnosno neproduženju povlastice odnosno dozvole za obavljanje djelatnosti. Bolest osobe osigurane za slučaj nezaposlenosti utvrđuje se temeljem izvješća o nesposobnosti za rad izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi odnosno u privatnoj praksi. Gubitak poslovnog partnera utvrđuje se temeljem uvida u odgovarajući registar iz kojega je razvidan prestanak obavljanja samostalne djelatnosti partnera odnosno na temelju ugovora o istupanju ortaka.

Ozbiljna šteta na imovini utvrđuje se temeljem zapisnika o očevidu nadležne policijske postaje. Na kraju, prirodna katastrofa i katastrofa uzrokovana višom silom utvrđuje se temeljem prijave nadležnom povjerenstvu za procjenu štete od elementarnih nepogoda sukladno propisima o zaštiti od elementarnih nepogoda.

6.3. Osnovica za utvrđivanje visine novčane naknade**ističemo...**

Osnovicu za utvrđivanje visine novčane naknade za osobu kojoj je prestao radni odnos čini prosjek brutoplaće ostvaren u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa odnosno službe³³.

Iznimno od navedenog, osnovicu za utvrđivanje visine novčane naknade za osobu kojoj je prestao radni odnos, a koja je bila upućeni radnik, čini prosjek osnovice na koju su obračunani i uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja utvrđene posebnim propisom, u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa.

ističemo...

Osnovicu za utvrđivanje visine novčane naknade za osobu koja je obavljala samostalnu djelatnost čini prosjek osnovice na koju su obračunani i uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja utvrđene posebnim propisom, u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku obavljanja samostalne djelatnosti.

33 Čl. 51. st. 1. Zakona.

U navedene osnovice ne ulaze naknade plaće odnosno druge novčane potpore ostvarene po posebnim propisima³⁴. Iznimno od navedenih odredbi čl. 51. st. 1.-3. Zakona, ako je nezaposlena osoba u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa, ili službe odnosno prestanku obavljanja samostalne djelatnosti ostvarivala naknadu plaće odnosno druge novčane potpore ostvarene po posebnim propisima, osnovicu za utvrđivanje visine novčane naknade čini prosjek brutoplaće ostvaren u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo ostvarivanju naknade plaće odnosno druge novčane potpore ostvarene po posebnim propisima.

Pri tome se tromjesečnim razdobljem iz navedenih odredbi čl. 51. st. 1.-3. Zakona smatra razdoblje od tri cijela kalendarska mjeseca. U slučaju da se osnovica za utvrđivanje novčane naknade ne može utvrditi prema navedenim odredbama, nezaposlenoj osobi se utvrđuje osnovica u visini minimalne plaće, ovisno o postotku vremena provedenom na radu.

6.4. Iznos novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti

ističemo...

Sukladno čl. 52. st. 1. Zakona, novčana naknada za prvih 90 dana korištenja iznosi 60 %, a za preostalo vrijeme korištenja 30 % od osnovice utvrđene prema odredbama čl. 51. Zakona³⁵.

Pravo na razliku do utvrđene visine novčane naknade iz čl. 52. st. 1. Zakona ima nezaposlena osoba koja je stekla pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad, kao i osoba koja je ostvarila naknadu po posebnom propisu u iznosu nižem od utvrđene novčane naknade. Utvrđena novčana naknada ostvaruje se u utvrđenoj visini za cijelo razdoblje trajanja prava.

Sukladno čl. 53. Zakona, najviši iznos novčane naknade za prvih 90 dana korištenja ne može biti viši od 70 %, a za preostalo vrijeme korištenja ne može biti viši od 35 % iznosa prosječne netoplaće isplaćene po zaposlenome u pravnim osobama RH u prethodnoj godini prema posljednjem službeno objavljenom podatku. Najniži iznos novčane naknade ne može biti niži od 50 % iznosa minimalne plaće, umanjene za doprinose za obvezna osiguranja utvrđene posebnim propisom, osim kada se visina novčane naknade određuje prema postotku vremena provedenom na radu.

6.5. Trajanje novčane naknade

Novčana naknada pripada nezaposlenoj osobi u trajanju od³⁶:

- 90 dana ako je provela na radu od devet mjeseci do dvije godine;
- 120 dana ako je provela na radu više od dvije godine;
- 150 dana ako je provela na radu više od tri godine;
- 180 dana ako je provela na radu više od četiri godine;
- 210 dana ako je provela na radu više od pet godina;
- 240 dana ako je provela na radu više od šest godina;
- 270 dana ako je provela na radu više od sedam godina;
- 300 dana ako je provela na radu više od osam godina;
- 330 dana ako je provela na radu više od devet godina;
- 360 dana ako je provela na radu više od deset godina;
- 390 dana ako je provela na radu više od 15 godina;

- 420 dana ako je provela na radu više od 20 godina i;
- 450 dana ako je provela na radu više od 25 godina.

ističemo...

Nezaposlena osoba koja je provela na radu više od 32 godine i kojoj nedostaje do pet godina do ispunjenja uvjeta dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu ima pravo na novčanu naknadu sve do ponovnog zaposlenja odnosno nastupanja okolnosti iz čl. 57. Zakona³⁷.

Za utvrđivanje trajanja prava na novčanu naknadu iz navedenih odredbi u vrijeme provedeno na radu na temelju radnog odnosa uračunava se vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno temeljem radnog odnosa u RH i vrijeme u kojem je radnik bio privremeno nesposoban za rad odnosno na roditeljskom, roditeljskom, posvojiteljskom ili skrbničkom dopustu nakon prestanka radnog odnosa odnosno službe, ako je za to vrijeme primao naknadu plaće prema posebnim propisima. S druge strane, za utvrđivanje trajanja prava na novčanu naknadu iz navedenih odredbi u vrijeme provedeno na radu temeljem obavljanja samostalne djelatnosti uračunava se vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno temeljem obavljanja samostalne djelatnosti u RH, pod uvjetom da su uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja i vrijeme u kojem je mirovala obveza doprinosa prema propisu kojim se uređuju doprinosi za obvezna osiguranja.

6.6. Isplata novčane naknade u jednokratnom iznosu

ističemo...

Sukladno čl. 55. st. 1. Zakona, nezaposlenoj osobi koja ima pravo na novčanu naknadu može se, na njezin zahtjev, isplatiti naknada u jednokratnom iznosu ovisno o utvrđenom trajanju prava na naknadu prema čl. 54. st. 1. Zakona³⁸, radi zapošljavanja i samozapošljavanja.

Iznimno od navedene odredbe nezaposlenoj osobi kojoj je trajanje prava na novčanu naknadu utvrđeno prema čl. 54. st. 2. Zakona može se, na njezin zahtjev, isplatiti naknada u jednokratnom iznosu za razdoblje koje ne može biti duže od dvije godine od dana kada je podnesen zahtjev za isplatu novčane naknade u jednokratnom iznosu. Nezaposlena osoba, kojoj je jednokratno isplaćena novčana naknada, ne može se prijaviti HZZ-u prije isteka vremena za koje je primila jednokratnu isplatu.

Nezaposlena osoba, kojoj je novčana naknada isplaćena na način iz navedene odredbe čl. 55. st. 1. Zakona, može ponovno steći pravo na novčanu naknadu ako ispuni uvjet iz čl. 46. st. 1. Zakona³⁹. Za utvrđivanje trajanja prava na novčanu naknadu iz navedene odredbe uračunava se u vrijeme provedeno na radu:

- vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno temeljem radnog odnosa u RH i vrijeme u kojem je radnik bio privremeno nesposoban za rad odnosno na roditeljskom, roditeljskom, posvojiteljskom ili skrbničkom dopustu nakon prestanka radnog odnosa odnosno službe, ako je za to vrijeme primao naknadu plaće prema posebnim propisi-

34 Čl. 51. st. 4. Zakona.

35 Vidjeti pod 6.3.

36 Čl. 54. st. 1. Zakona.

37 Vidjeti pod 6.7.

38 Vidjeti pod 6.5.

39 Vidjeti pod 6.

ma, ostvareno nakon isteka vremena za koje je nezaposlena osoba primila jednokratnu isplatu i;

- vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno temeljem obavljanja samostalne djelatnosti u RH, pod uvjetom da su uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja i vrijeme u kojem je mirovala obveza doprinosa prema propisu kojim se uređuju doprinosi za obveza osiguranja, ostvareno nakon isteka vremena za koje je nezaposlena osoba primila jednokratnu isplatu.

Uvjete i način isplate novčane naknade u jednokratnom iznosu propisat će pravilnikom ministar nadležan za rad.

6.7. Obustava isplate novčane naknade

Sukladno čl. 57. st. 1. Zakona, isplaćivanje novčane naknade obustavlja se korisniku:

- za onoliko mjeseci koliko iznosi kvocijent koji se dobije dijeljenjem ukupno ostvarenog primitka odnosno dohotka s iznosom prosječne isplaćene novčane naknade u prethodnoj kalendarskoj godini;
- za vrijeme dragovoljnog vojnog osposobljavanja, ili se uključi u program obrazovanja odraslih za zanimanje policajac;
- tijekom izdržavanja kazne zatvora do 3 mjeseca;
- za vrijeme trajanja pritvora odnosno istražnog zatvora;
- za vrijeme stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa;
- za vrijeme obrazovanja i osposobljavanja na radnom mjestu kod poslodavca;
- za vrijeme ostvarivanja prava na roditeljsku, posvojiteljsku ili skrbničku poštedu od rada odnosno roditeljsku, posvojiteljsku ili skrbničku brigu o novorođenom djetetu po posebnom propisu i;
- za vrijeme uključenosti u program socijalnog uključivanja na temelju nalaza i mišljenja centra za profesionalnu rehabilitaciju o privremenoj nezapošljivosti.

Korisniku novčane naknade iz navedene odredbe čl. 57. st. 1. Zakona nastavlja se isplaćivanje novčane naknade za ostatak razdoblja do kojeg je priznato pravo na ovu naknadu pod uvjetom da se prijavi HZZ-u u roku od 30 dana po prestanku okolnosti koja je dovela do obustave i podnese zahtjev za novčanu naknadu.

6.8. Prestanak prava na novčanu naknadu

Pravo na novčanu naknadu, sukladno čl. 68. st. 1. Zakona, prestaje nezaposlenoj osobi ako:

- zasnuje radni odnos;
- istekne razdoblje za koje je imala pravo na novčanu naknadu;
- obavlja posao bez potvrde, ugovora odnosno rješenja temeljem kojeg radi;
- registrira trgovačko društvo, ili drugu pravnu osobu, ili stekne više od 25 % udjela u trgovačkom društvu, ili drugoj pravnoj osobi;
- postane član, ili upravitelj zadruge;
- postane predsjednik, član uprave, izvršni direktor trgovačkog društva, ili likvidator;
- registrira obrt, slobodno zanimanje, ili djelatnost poljoprivrede i šumarstva;
- započne obavljati domaću radinost, ili sporedno zanimanje prema posebnom propisu;
- postane poljoprivredni osiguranik po propisima o mirovinskom osiguranju;
- se zaposli prema posebnim propisima;

- ispuni uvjete za starosnu mirovinu, ostvari prijevremenu starosnu mirovinu, ostvari starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika, ostvari obiteljsku mirovinu koja joj se isplaćuje, ostvari invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad odnosno invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, ili ostvari invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad u iznosu većem od utvrđene novčane naknade odnosno invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti u iznosu većem od utvrđene novčane naknade;
- ima utvrđenu opću nesposobnost za rad odnosno potpuni gubitak radne sposobnosti prema propisima o mirovinskom osiguranju;
- ostvari naknadu po posebnim propisima u iznosu većem od utvrđene novčane naknade;
- nastupi na izdržavanje kazne zatvora duže od 3 mjeseca;
- navršši 65 godina života;
- odbije se uključiti u obrazovni program, ili ga bez opravdanog razloga prekine odnosno ne završi obrazovni program koji je sukladan njezinim procijenjenim osobnim i profesionalnim sposobnostima odnosno troškove snosi HZZ u cilju povećanja mogućnosti zapošljavanja;
- ne ispunjava uvjete o aktivnom traženju posla i raspoloživosti za rad te ne obavlja aktivnosti u dinamici utvrđenoj u profesionalnom planu, ili;
- se odjavi s evidencije.

Odredbom čl. 68. st. 2. Zakona je određeno kako pravo na novčanu naknadu prestaje i nezaposlenoj osobi ako ta osoba ne prihvati ponuđena zaposlenja u okviru stečene razine kvalifikacije i radnog iskustva do utvrđivanja profesionalnog plana iz čl. 24. Zakona, a nakon toga ne prihvati ponuđena zaposlenja iz utvrđenoga profesionalnog plana i sporazuma za uključivanje na tržište rada ili ako svojim postupanjem uzrokuje odbijanje zaposlenja od strane poslodavca, osim ako odbije zaposlenje zbog razloga što poslodavac redovito ne ispunjava obveze prema radnicima:

- u mjestu prebivališta, ili boravišta;
- izvan mjesta prebivališta, ili boravišta udaljenom do 50 km od mjesta rada, pod uvjetom da poslodavac snosi troškove putovanja sredstvima javnog prijevoza, ili sam organizira prijevoz na posao i s posla, ili;
- izvan mjesta prebivališta, ili boravišta bez obzira na udaljenost od mjesta rada, pod uvjetom da je osiguran odgovarajući smještaj – iznimno se ova odredba ne odnosi na trudnicu, jednog od roditelja s djetetom do osme godine života, jednog od roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju po posebnom propisu ako je drugi roditelj zaposlen, jednog od roditelja s troje i više malodobne djece ako je drugi roditelj zaposlen, roditelja koji samostalno skrbi o djetetu do 15. godine života, osim ako daje pisanu izjavu da prihvaća posao.

Iznimno od navedene odredbe čl. 68. st. 2. Zakona, pravo na novčanu naknadu prestaje i nezaposlenoj osobi koja se vodi u evidenciji HZZ-a dulje od 12 mjeseci ako ta osoba ne prihvati ponuđeno zaposlenje koje odgovara njezinim procijenjenim osobnim i profesionalnim sposobnostima.

6.9. Ponovno stjecanje prava na novčanu naknadu

ističemo...

Sukladno čl. 69. st. 1. Zakona, nezaposlena osoba može ponovno steći pravo na novčanu naknadu ako nakon prestanka prava na novčanu naknadu ispunji uvjete utvrđene u čl. 46. Zakona⁴⁰.

Nezaposlenoj osobi kojoj je pravo na novčanu naknadu prestalo ponovnim zapošljavanjem odnosno obavljanjem samostalne djelatnosti, prije isteka vremena u kojem je imala pravo na novčanu naknadu, a koja je ponovno ostala nezaposlena, osim zbog razloga utvrđenih u čl. 48.⁴¹ i 50.⁴² Zakona, nastavlja se isplaćivanje novčane naknade za onoliko vremena koliko joj je preostalo za primanje i u utvrđenoj visini.

Iznimno od navedene odredbe, nezaposlenoj osobi iz čl. 54. st. 2. Zakona⁴³ koja se ponovno zaposlila duže od 3 mjeseca nastavlja se isplaćivanje novčane naknade za onoliko vremena koliko joj je preostalo za primanje te naknade i u visini utvrđenoj prema novoj osnovici sukladno čl. 51. st. 1. i 2. Zakona⁴⁴, ako je to za nju povoljnije. Nezaposlenoj osobi kod ponovnog stjecanja prava na novčanu naknadu, u vrijeme provedeno na radu prema čl. 54. st. 3. i 4. Zakona, uračunava se samo vrijeme provedeno na radu poslije prestanka posljednjega utvrđenog prava na ovu naknadu.

6.10. Primjena starih propisa

Prijelaznim i završnim odredbama Zakona određena su pravila primjene starih propisa kada se radi o pravu na novčanu naknadu. Tako, sukladno čl. 97. Zakona, korisnici prava za vrijeme nezaposlenosti koji su do dana stupanja Zakona na snagu ta prava ostvarili prema propisima o zapošljavanju koji su se primjenjivali do toga dana, ta prava ostvaruju u istom opsegu i nakon stupanja Zakona na snagu, sve do njihova prestanka.

ističemo...

Iznimno od navedenog, sukladno čl. 98. st. 1. Zakona, nezaposlenoj osobi (ženi) koja je ostvarila pravo na novčanu naknadu do zaposlenja, ili nastupa neke od okolnosti propisane starim Zakonom, produžiti će se pravo na novčanu naknadu do ispunjenja uvjeta godina starosti za stjecanje prava za starosnu mirovinu odnosno prijevremenu starosnu mirovinu iz čl. 26. i 27. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju⁴⁵ ako ispunjava uvjet ostvarenog mirovinskog staža propisanog istim odredbama.

Sukladno čl. 98. st. 2. Zakona, ova nezaposlena osoba, kojoj do stupanja Zakona na snagu nije isteklo utvrđeno pravo na novčanu naknadu, zahtjev za produženje prava na novčanu naknadu može podnijeti u roku od 30 dana od isteka utvrđenog prava na novčanu naknadu.

⁴⁰ Vidjeti pod 6.

⁴¹ Vidjeti pod 6.2.1.

⁴² Vidjeti pod 6.2.3.

⁴³ Vidjeti pod 6.5.

⁴⁴ Vidjeti pod 6.3.

⁴⁵ Nar. nov., br. 121/10 od 28. listopada 2010.

Odredbom čl. 98. st. 3. Zakona je predviđeno kako nezaposlena osoba iz čl. 98. st. 1. Zakona, kojoj do stupanja Zakona na snagu nije isteklo utvrđeno pravo na novčanu naknadu, već joj je isto prestalo prije isteka zbog zasnivanja radnog odnosa, zahtjev za produženje prava na novčanu naknadu može podnijeti u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa odnosno prestanka privremene nesposobnosti za rad nakon prestanka radnog odnosa. Nezaposlenoj osobi iz čl. 98. st. 2. Zakona pravo na produženje novčane naknade iz navedene odredbe čl. 98. st. 1. Zakona pripada od prvog dana nakon isteka utvrđenog prava na novčanu naknadu, a nezaposlenoj osobi iz čl. 98. st. 3. Zakona pravo na produženje novčane naknade pripada od dana podnošenja urednog zahtjeva. Pri tome se novčana naknada utvrđuje se u visini koja je isplaćivana u trenutku isteka utvrđenog prava na novčanu naknadu.

7. Prekršaji

Od prekršajnih odredbi izdvajamo one koje se odnose na postupanje protivno zakonskim odredbama o obavljanju djelatnosti u svezi za zapošljavanje i posredovanja⁴⁶. Tako će se, sukladno čl. 95. Zakona, novčanom kaznom u iznosu od 40.000,00 kuna do 100.000,00 kuna kazniti za prekršaj pravna osoba koja:

- privremeno, ili povremeno u RH obavlja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem, a ima sjedište u drugoj državi ugovornici EGP te o tome nije obavijestila ministarstvo nadležno za rad (čl. 4. st. 3. Zakona);
- uz djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem obavlja druge djelatnosti, a koje nisu djelatnost istraživanja tržišta i ispitivanja javnog mnijenja, djelatnost savjetovanja u vezi s upravljanjem te djelatnost ustupanja radnika korisnicima za privremeno obavljanje poslova prema posebnom propisu (čl. 4. st. 4. Zakona);
- obavlja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem uz naplatu naknade od tražitelja zaposlenja (čl. 4. st. 6. Zakona);
- obavlja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem odnosno poslove posredovanja za povremeni rad redovitih učenika prije upisa u odgovarajuću evidenciju ministarstva nadležnog za rad (čl. 4. st. 7. Zakona) i;
- u pravnom prometu, poslovnim ispravama, na svakom dopisu i oglasu ne navede broj pod kojim je upisana u evidenciju ministarstva nadležnog za rad (čl. 4. st. 10. Zakona).

Novčanom kaznom u iznosu od 5000,00 kuna do 20.000,00 kuna za isti prekršaj kaznit će se fizička osoba. Novčanom kaznom od 4000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba pravne osobe. Sukladno čl. 96. Zakona, novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 25.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba koji nije HZZ-u prijavio potrebu za radnikom na propisanom obrascu ako je zakonom propisana obveza popunjavanja slobodnoga radnog mjesta putem javnog natječaja (čl. 32. st. 2. Zakona⁴⁷). Za isti prekršaj novčanom kaznom od 2000,00 do 8000,00 kuna kaznit će se i odgovorna osoba pravne osobe.

8. Zaključak

Novim Zakonom je preuzet dio sadržaja ZPZ-a o poticanju zapošljavanja i to odredbe koje se odnose na status i prava osobe na stručnom osposobljavanju za rad bez zasnivanja radnog odnosa i stalnog sezonca, kao i odredbe o statusu sezonskog radnika u poljoprivredi te ugovor o sezonskom radu za obavljanje privremenih odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi. Time je iz-

⁴⁶ Vidjeti pod 2.

⁴⁷ Vidjeti pod 5.

vršeno i usklađivanje sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima⁴⁸ kojim je predviđeno uređenje obveznog osiguranja za sezonskog radnika u poljoprivredi. Novim Zakonom jamči se zadržavanje prava na novčanu pomoć u istom opsegu i visini stalnom sezonce i osobi na stručnom osposobljavanju za rad bez zasnivanja radnog odnosa.

Činjenica ukidanja doprinosa za zapošljavanje, znači, nema utjecaja opseg dosadašnjih prava za vrijeme nezaposlenosti. Institut osiguranja za slučaj nezaposlenosti postoji i nadalje, a sredstva za osiguranje se osiguravaju u državnom proračunu. Na kraju, cijeli sustav prava za slučaj nezaposlenosti bit će zaokružen donošenjem novih podzakonskih propisa.

Literatura:

- 1) Zakon o tržištu rada (Nar. nov., br. 118/18) – www.propisi.hr;
- 2) Zakon o radu (Nar. nov., br. 93/14 i 127/17), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 3) Zakon o mirovinskom osiguranju (Nar. nov., br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18 i 115/18), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 4) Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (Nar. nov., br. 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15 i 78/15), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 5) Zakon o doprinosima (Nar. nov., br. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 26/14, 30/14, 41/14, 143/14, 115/16 i 106/18), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 6) Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (Nar. nov., br. 16/17) – www.propisi.hr;
- 7) Zakon o poticanju zapošljavanja (Nar. nov., br. 57/12, 120/12, 16/17 i 118/18), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 8) Prelević, B., „Privremeno ustupanje radnika putem agencija za privremeno zapošljavanje“, RiPup br. 4/2019, str. 166.

Ne zaboravite:

- Za slučaj nezaposlenosti obvezno su osigurani svi radnici u radnom odnosu i s njima, prema posebnim propisima, izjednačene osobe, kao i osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost i po toj osnovi su obvezno osigurane prema propisima o mirovinskom osiguranju.
- Državljeni država članica EU, EGP i državljani Švicarske Konfederacije i članovi njihovih obitelji u pravima i dužnostima utvrđenim Zakonom izjednačeni su s hrvatskim državljanima.
- Nezaposlenom osobom u smislu Zakona smatra se osoba sposobna, ili djelomično sposobna za rad, u dobi od 15 do 65 godina, koja nije u radnom odnosu odnosno koja ne obavlja samostalnu djelatnost, aktivno traži posao i raspoloživa je za rad te ispunjava uvjete iz čl. 10. Zakona.
- Nezaposlena osoba prijavljuje se i evidentira u HZZ-u prema mjestu prebivališta odnosno boravišta.
- HZZ-u se, radi ostvarivanja prava na novčanu naknadu može prijaviti nezaposlena osoba stranac kojem je prestao radni odnos u RH bez njegove krivnje, ili pristanka ako ima odobren privremeni boravak u RH.
- Osnovicu za utvrđivanje visine novčane naknade za osobu kojoj je prestao radni odnos čini prosjek brutoplaće ostvaren u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa odnosno službe.